

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การละเมิดสิทธิแรงงานของแรงงานต่างด้าวในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ข้อ คือ 1) เพื่อศึกษาถึงลักษณะการถูกละเมิดสิทธิที่แรงงานต่างด้าวประสบอยู่ในเขตอำเภอเมือง แม่ฮ่องสอน 2) เพื่อศึกษาอุปสรรคขัดขวางในการที่แรงงานต่างด้าวจะได้รับผลประโยชน์ตามสิทธิแรงงาน 3) เพื่อเสนอแนะมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการป้องกันและแก้ไขการละเมิดสิทธิแรงงานของแรงงานต่างด้าว การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูล 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 สัมภาษณ์แรงงานต่างด้าว จำนวน 20 คน ได้แก่

1. แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการขนาดเล็ก จำนวน 15 คน
2. แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการขนาดกลาง จำนวน 5 คน

กลุ่มที่ 2 สัมภาษณ์นายจ้าง จำนวน 4 คน ซึ่งเป็นนายจ้างหรือเจ้าของกิจการที่ทำการสัมภาษณ์ข้างต้น ได้แก่

1. เจ้าของกิจการบริษัทขนส่ง
2. เจ้าของกิจการรับเหมาก่อสร้าง
3. เจ้าของกิจการร้านอาหาร
4. เจ้าของที่พักอาศัย

กลุ่มที่ 3 สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว ได้แก่

1. เจ้าหน้าที่จัดหางานจังหวัดแม่ฮ่องสอน
2. เจ้าหน้าที่สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน
3. เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน
4. นักวิชาการที่ทำงานศึกษาเกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว

ตารางที่ 1 กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์จำแนกตามกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

(หน่วย: คน)

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน (คน)
1. กลุ่มแรงงานต่างด้าว	20
2. กลุ่มนายจ้าง	4
3. กลุ่มเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว	4
รวม	28

การศึกษาวเคราะห์ข้อมูลแบ่งตามแบบสัมภาษณ์ซึ่งผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้น จำนวน 3 แบบ คือ

1. แบบสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าว

แบบสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างแรงงานต่างด้าวที่ขึ้นทะเบียนการทำงานกับสำนักงานจัดหางานจังหวัดแม่ฮ่องสอน ปี พ.ศ.2558 ที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 20 คน

2. แบบสัมภาษณ์นายจ้าง

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสัมภาษณ์ นายจ้าง/เจ้าของกิจการ ที่ขึ้นทะเบียนการจ้างงานคนต่างด้าวกับสำนักงานจัดหางานจังหวัดแม่ฮ่องสอน เกี่ยวกับข้อมูลประกอบกิจการและลักษณะการทำงาน จำนวน 4 ราย

3. แบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว ได้แก่ เจ้าหน้าที่จัดหางานจังหวัดแม่ฮ่องสอน เจ้าหน้าที่สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน และ เจ้าหน้าที่ UNHCR

แบบสัมภาษณ์ที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์แรงงานต่างด้าวแบ่งออกเป็น 7 ส่วน ได้แก่

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์
2. การเข้ามาในประเทศไทย
3. ประสบการณ์ในการทำงาน
4. ลักษณะการทำงานในปัจจุบัน
5. ความรู้ในเรื่องสิทธิหน้าที่
6. อนาคตการทำงาน
7. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

แรงงานต่างด้าวที่ให้สัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ

กลุ่มที่ 1 แรงงานต่างด้าวในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดเล็ก จำนวน 15 คน

กลุ่มที่ 2 แรงงานต่างด้าวในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดกลาง จำนวน 5 คน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานต่างด้าวจำแนกตามช่วงอายุ

(หน่วย: คน)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์	อายุ (ปี)							
	15-20 ปี	21-25 ปี	26-30 ปี	31-35 ปี	36-40 ปี	41-45 ปี	46-50 ปี	51- 55 ปี
แรงงานต่างด้าวในโรงงาน/ สถานประกอบการขนาดเล็ก จำนวน (คน)		3	2	3	5	2		
แรงงานต่างด้าวใน โรงงาน/ สถานประกอบการขนาดกลาง จำนวน (คน)	1		2		1	1		
รวมจำนวน (คน)	1	3	4	3	6	3		

ผลของการสัมภาษณ์พบว่า แรงงานต่างด้าวทั้ง 2 ขนาด จะมีช่วงอายุระหว่าง 36-40 ปี มากที่สุดคือ 6 คน รองลงมาคือช่วงอายุระหว่าง 26-30 ปี จำนวน 4 คน และ ช่วงอายุระหว่าง 15-20 ปี มีจำนวนน้อยที่สุดคือ 1 คน ตามตารางที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานต่างด้าวจำแนกตามช่วงอายุ

ตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานต่างด้าวจำแนกตามเพศ

(หน่วย: คน)

ขนาดสถานประกอบการ	เพศชาย	เพศหญิง	รวม (จำนวน)
แรงงานต่างด้าวใน โรงงาน/ สถานประกอบการขนาดเล็ก	9	6	15
แรงงานต่างด้าวใน โรงงาน/ สถานประกอบการขนาดกลาง	3	2	5
รวม (จำนวน)	12	8	20

จากตารางที่ 3 แรงงานต่างด้าวเพศชายที่ทำการสัมภาษณ์มีจำนวน 12 คน แบ่งเป็นแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการขนาดเล็กจำนวน 9 คน แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการขนาดกลาง จำนวน 3 คน

ส่วนแรงงานต่างด้าวเพศหญิงที่ทำการสัมภาษณ์มีจำนวน 7 คน แบ่งเป็นแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการขนาดเล็ก จำนวน 5 คน แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการขนาดกลางจำนวน 2 คน ตามตารางที่ 3 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานต่างด้าวจำแนกตามเพศ

ตารางที่ 4 ข้อมูลทั่วไปของแรงงานต่างด้าวจำแนกตามสัญชาติ

(หน่วย: คน)

ขนาดสถานประกอบการ	เชื้อชาติกะเหรี่ยง	เชื้อชาติไทยใหญ่	รวม (จำนวน)
แรงงานต่างด้าวในโรงงาน/ สถานประกอบการขนาดเล็ก	1	14	15
แรงงานต่างด้าวในโรงงาน/ สถานประกอบการขนาดกลาง	3	2	5
รวม (จำนวน)	4	16	20

จากตารางที่ 4 สามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้ตามรายละเอียด ดังนี้

ผลของการสัมภาษณ์พบว่า แรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการขนาดเล็ก มีอายุระหว่าง 20 – 42 ปี เป็นเพศชาย 9 คน และเพศหญิง 6 คน โดยแบ่งเป็นเชื้อชาติกะเหรี่ยง 1 คน และ เชื้อชาติไทยใหญ่ 14 คนรวม 15 คน

ส่วนแรงงานต่างด้าวในสถานประกอบการขนาดกลาง มีอายุระหว่าง 18 – 45 ปี เป็นเพศชาย 3 คน และเพศหญิง 2 คน โดยแบ่งเป็นเชื้อชาติกะเหรี่ยง 3 คน และ เชื้อชาติไทยใหญ่ 2 คน รวม 5 คน

ส่วนที่ 2 การเข้ามาในประเทศไทย

ตารางที่ 5 สาเหตุที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทยจำแนกตามขนาดสถานประกอบการ

(หน่วย: คน)

ขนาดสถานประกอบการ	ว่างงาน	รายได้น้อย	รายได้ที่ประเทศไทยสูงหรือดีกว่า	อาศัยอยู่ประเทศไทยมีความชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี	รวม
แรงงานต่างด้าวในโรงงาน/ สถานประกอบการขนาดเล็ก	2	3	6	4	15
แรงงานต่างด้าวในโรงงาน/ สถานประกอบการขนาด กลาง			3	2	5
รวมจำนวน (คน)	2	3	9	6	20

ผลของการสัมภาษณ์พบว่า สาเหตุที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทย ทั้ง 2 กลุ่ม มีสาเหตุคล้ายคลึงกัน คือ

1. การทำงานในประเทศไทยมีรายได้สูงกว่าหรือดีกว่า
2. อาศัยอยู่ในประเทศไทย มีความสะดวก สบายกว่า หรือความเป็นอยู่ที่ดีกว่ามาก
3. ว่างงานหรือมีงานทำ แต่มีรายได้ที่น้อยมากไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ส่วนที่ 3 ประสพการณ์ในการทำงาน

ตารางที่ 6 ประสพการณ์ในการทำงานของแรงงานต่างด้าว

(หน่วย: คน)

ขนาดสถานประกอบการ	อาชีพ			รายได้/เดือน (บาท)		เวลาในการทำงาน (ชั่วโมง)	
	ก่อสร้าง/กรรมกร	คนรับใช้/แม่บ้าน/ขาม	รับจ้างทั่วไป	น้อยกว่า 6,000.-	มากกว่า 6,001.-	8 ชั่วโมงต่อวัน	มากกว่า 8 ชั่วโมงต่อวัน
แรงงานต่างด้าวในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดเล็ก	10	3	2	15		2	13
แรงงานต่างด้าวในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดกลาง	2	2	1	3	2	1	4
รวมจำนวน (คน)	12	6	2	18	2	3	17

ข้อมูลในส่วนนี้ เมื่อแรงงานต่างด้าวทั้ง 2 กลุ่ม เดินทางเข้ามายังเขตอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนแล้ว จะมุ่งหน้าไปหาญาติพี่น้องหรือคนรู้จักตามแหล่งที่พักหรือตามแหล่งงานต่างๆ หลังจากนั้นจะได้รับคำแนะนำในการหางานทำ เช่น สถานที่ก่อสร้าง ร้านอาหาร และร้านค้า

กลุ่มแรงงานต่างด้าวในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดเล็ก เปลี่ยนงานมาแล้วระหว่าง 4-5 ครั้ง งานที่เคยทำ ได้แก่ งานก่อสร้าง แม่บ้าน ขนสินค้า ขาม คนงาน รับจ้างทั่วไป โดยมีทั้งคนที่มีใบอนุญาตทำงาน และไม่มีใบอนุญาตทำงานหรือเคยมีแต่ไม่ได้ต่ออายุ สำหรับค่าตอบแทนที่ได้รับอยู่ระหว่าง 5,000 – 6,000 บาทต่อเดือนทั้ง 15 คน

ด้านสวัสดิการที่ได้รับพบว่า นายจ้างบางคนมีที่พักให้อย่างเช่น งานคนรับใช้และแม่บ้าน แต่แรงงานต่างด้าวที่ทำงาน ก่อสร้าง/กรรมกร รับจ้างทั่วไปและขาม จะเช่าที่พักอยู่เอง

ด้านเวลาในการทำงาน แรงงานต่างด้าวอาชีพรับจ้างทั่วไป ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง จำนวน 2 คน แต่แรงงานต่างด้าวอีก 13 คน ที่ทำงาน กรรมกร ก่อสร้าง ขาม คนรับใช้ แม่บ้าน ทำงานมากกว่าวันละ 8 ชั่วโมง และไม่มีค่าล่วงเวลา อีกทั้งไม่มีวันหยุด หากหยุดงานจะไม่ได้รับค่าตอบแทน

กลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ทำงานในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดกลาง ส่วนใหญ่เปลี่ยนงานมาแล้ว 4-5 ครั้งเช่นกัน งานที่เคยทำ ได้แก่ ก่อสร้าง กรรมกร ขายของหน้าร้าน งานบ้าน งานคนรับใช้ และงานในร้านอาหาร โดยทุกคนมีใบอนุญาตทำงาน และได้รับค่าตอบแทนระหว่าง 5,000 – 7,000 บาทต่อเดือน

สำหรับสวัสดิการที่ได้รับ ขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ทำ เช่น คนรับใช้ในบ้าน จะมีที่พักและอาหารแต่ไม่มีวันหยุด ได้รับเงินเดือนๆ ละประมาณ 5,000 บาท งานขายของหน้าร้านและต้องทำงานบ้านด้วย มีวันหยุดให้อาทิตย์ละ 1 วัน ได้รับเงินเดือนๆ ละประมาณ 7,000 บาท และงานก่อสร้าง

ด้านเวลาในการทำงาน อาชีพรับจ้างทั่วไปทำงานวันละ 8 ชั่วโมง จำนวน 1 คน แต่แรงงานต่างด้าวที่ทำงาน กรรมกร ก่อสร้าง คนรับใช้ แม่บ้าน และยาม ทำงานมากกว่าวันละ 8 ชั่วโมง และไม่มีค่าล่วงเวลา อีกทั้งไม่มีวันหยุด หากหยุดงานจะไม่ได้รับค่าตอบแทน

ส่วนที่ 4 ลักษณะการทำงานในปัจจุบัน

ตารางที่ 7 ลักษณะการทำงานในปัจจุบันของแรงงานต่างด้าวในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดเล็ก (หน่วย: คน)

แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดเล็ก	อาชีพ				ค่าตอบแทนเฉลี่ย (บาท)
	คนรับใช้	ก่อสร้าง	ลูกจ้างขายสินค้า	ทำความสะอาด	
เพศชาย	2	5	2		7,800 – 9,000
เพศหญิง	3		2	1	
รวม (คน)	5	5	4	1	

- แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดเล็ก จำนวน 15 คน พบว่าทำงานดังนี้ 1.คนรับใช้ที่พักอาศัยทั่วไป จำนวน 5 คน 2.งานก่อสร้าง จำนวน 5 คน 3.ลูกจ้างร้านขายสินค้าในตลาด จำนวน 4 คน 4.พนักงานทำความสะอาดในบริษัทรับทำความสะอาดในสถานที่ราชการ จำนวน 1 คน

ค่าตอบแทนที่ได้รับเฉลี่ย 7,800 – 9,000 บาทต่อเดือน โดยส่วนใหญ่ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง มีแรงงานต่างด้าวที่เป็นคนรับใช้จำนวน 5 คน ที่ทำงานเกินกว่า 8 ชั่วโมง อีกทั้งพบว่า ไม่มีการทำงานล่วงเวลาเลย และทุกคนมีวันหยุดสัปดาห์ละ 1 วัน ด้านสวัสดิการพบว่า อาชีพคนรับใช้จะกินอยู่และพักอาศัยกับนายจ้าง ส่วนคนอื่นๆ จะได้รับสวัสดิการคือ นายจ้างจ่ายเงินสมทบประกันสังคมให้

สำหรับแรงงานต่างด้าวที่ทำงานร่วมกับคนไทย จะได้รับค่าตอบแทนเท่ากับคนไทย และได้รับสวัสดิการเช่นเดียวกับแรงงานไทย โดยทุกคนพอใจกับรายได้และสวัสดิการที่ได้รับ

ตารางที่ 8 ลักษณะการทำงานในปัจจุบันของแรงงานต่างด้าวในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดกลาง (หน่วย: คน)

แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดกลาง	อาชีพ			ค่าตอบแทนเฉลี่ย (บาท)
	ก่อสร้าง	ขนส่งสินค้า	ทำความสะอาด	
เพศชาย	2	1		8,000 – 9,000
เพศหญิง			2	
รวม (คน)	2	1	2	

- แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในโรงงาน/สถานประกอบการขนาดกลาง จำนวน 5 คน จำแนกการทำงานต่างๆ ดังนี้ 1.งานก่อสร้าง 2 คน โดยทำงานในตำแหน่งแรงงานกึ่งฝีมือ ได้แก่ ช่างปูกระเบื้องและช่างปูน 2.งานในบริษัทขนส่งสินค้า ตำแหน่ง พนักงานขนถ่ายสินค้าและบรรจุสินค้า จำนวน 1 คน 3.พนักงานทำความสะอาดในบริษัทรับทำความสะอาดในสถานที่ราชการ จำนวน 2 คน

ค่าตอบแทนที่ได้รับ อยู่ระหว่าง 8,000 – 9,000 บาทต่อเดือน โดยทุกคนทำงานวันละ 8 ชั่วโมง สำหรับแรงงานต่างด้าวที่ทำงานก่อสร้าง ทุกคนเป็นลูกจ้างรายวัน หากหยุดงานก็จะไม่ได้รับค่าตอบแทน ด้านสวัสดิการที่ได้รับพบว่า นายจ้างจ่ายเงินสมทบประกันสังคมให้และมีวันหยุดประจำสัปดาห์ให้ สัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันอาทิตย์

ในส่วนที่ทำงานขนถ่ายสินค้าและบรรจุสินค้า และพนักงานทำความสะอาดในสถานที่ราชการ ทุกคนมีวันหยุดสัปดาห์ละ 1 วัน ด้านสวัสดิการที่ได้รับพบว่า นายจ้างจ่ายเงินสมทบประกันสังคมให้และมีวันหยุดประจำสัปดาห์ให้ สัปดาห์ละ 1 วัน คือ วันอาทิตย์ เช่นกัน

แรงงานต่างด้าวทุกคนทำงานร่วมกับคนไทย ซึ่งส่วนใหญ่จะได้รับค่าตอบแทนเท่ากับคนไทยและทำงานในตำแหน่งเดียวกัน แต่เพศชายและเพศหญิงจะได้รับค่าตอบแทนไม่เท่ากัน โดยแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวเพศชายมักจะได้รับค่าตอบแทนสูงกว่าแรงงานไทยและแรงงานต่างด้าวเพศหญิง อัตราค่าตอบแทนสูงกว่าระหว่าง 20-40 บาทต่อวัน ส่วนคนไทยเพศหญิงและแรงงานต่างด้าวเพศหญิงจะได้รับค่าตอบแทนเท่ากัน นอกจากนี้พบว่า ทุกคนพอใจกับค่าตอบแทนและ

สวัสดิการที่ได้รับ และมีความเห็นว่า นายจ้างดูแลเป็นอย่างดี อย่างไรก็ตาม แรงงานต่างด้าวที่ทำงานก่อสร้างและงานขนถ่ายสินค้าเห็นว่า งานที่ทำอยู่เสี่ยงอันตรายเพราะต้องปีนป่ายบนที่สูง

ส่วนที่ 5 ความรู้ในเรื่องสิทธิหน้าที่

พบว่า แรงงานต่างด้าวทั้ง 2 กลุ่ม ทั้ง 15 คน จะทราบนโยบายของ ประกาศคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ฉบับที่ 70/2557 และมติ ค.ร.ม.เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2558 ว่าจะต้องไปขึ้นทะเบียนเพื่อรับใบอนุญาตทำงานจึงจะสามารถทำงานได้ โดยได้รับความรู้ในเรื่องสิทธิหน้าที่ต่างๆ จากทาง โทรทัศน์ วิทยุ นายจ้าง กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและการประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย แต่มักจะไม่ทราบรายละเอียดของนโยบายทั้งหมด

แรงงานต่างด้าวทั้ง 2 กลุ่มยังทราบถึงระเบียบปฏิบัติในการขึ้นทะเบียนเพื่อขอใบอนุญาตทำงาน และทราบว่าต้องพกใบอนุญาตติดตัวตลอดเวลา และเห็นว่านโยบายเหมาะสมดีแล้วสำหรับการขึ้นทะเบียนเพื่อรับใบอนุญาตทำงาน

นอกจากนี้ ยังพบว่าแรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่ยังเห็นด้วยกับมาตรการของรัฐบาลไทยที่เปิดโอกาสให้มาขึ้นทะเบียนเพื่อรับใบอนุญาตทำงาน เพราะจะสามารถทำงานได้และเดินทางไปไหนมาไหนได้อย่างสะดวก แต่ก็มีแรงงานต่างด้าวบางคน เห็นว่านโยบายยังไม่เหมาะสม เพราะเห็นว่าค่าขึ้นทะเบียนสูงเกินไป

ส่วนประเด็นที่ว่า เมื่อมีใบอนุญาตทำงาน จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงาน เช่นเดียวกับแรงงานคนไทย โดยผลการสัมภาษณ์พบว่าแรงงานต่างด้าวทั้ง 2 กลุ่ม ส่วนใหญ่ทราบว่าตนเองได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายแรงงานไทยเพราะ นายจ้างแจ้งให้ทราบก่อนแล้ว

ส่วนที่ 6 อนาคตในการทำงาน

ประเด็นนี้ พบว่า แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในสถานประกอบการขนาดกลาง ส่วนใหญ่ไม่ต้องการกลับไปอยู่ภูมิลำเนา เนื่องจากเห็นว่าอาศัยอยู่อย่างยากลำบาก และไม่มียานพาหนะหรือมีงานทำแต่รายได้ไม่น้อยเพียงพอต่อค่าใช้จ่าย ส่วน แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็กก็มีความเห็นเหมือนกันตรงที่ว่า จะไม่กลับไปอยู่ภูมิลำเนา เพราะเห็นว่าอยู่ประเทศไทยอยู่สบายและหางานทำได้ง่าย รายได้ก็สูงกว่าด้วย

นอกเหนือจากนี้ ยังพบว่า แรงงานต่างด้าวทั้ง 2 กลุ่ม จะแนะนำหรือพาญาติพี่น้องให้เข้ามาทำงานในประเทศไทยด้วย เนื่องจากเห็นว่า การทำงานและการอาศัยอยู่ในประเทศไทยสามารถมีงานทำตลอด และมีรายได้ ความเป็นอยู่ก็สะดวกสบายกว่าภูมิลำเนาเดิมอย่างมาก

ส่วนที่ 7 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

ในประเด็นนี้ สามารถสรุปข้อเสนอแนะของแรงงานต่างด้าวทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

1. ต้องการเปิดโอกาสให้แรงงานต่างด้าวสามารถทำอาชีพได้หลายอาชีพมากกว่านี้

2. ควรลดค่าใช้จ่ายในการขอใบอนุญาตทำงาน เพราะเห็นว่ามีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง และแรงงานต่างด้าวมีรายได้น้อย

แบบสัมภาษณ์ที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์นายจ้าง แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงาน
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการของรัฐไทยที่เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว
4. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและแก้ไขการละเมิดสิทธิแรงงานของแรงงานต่างด้าว

โดยนายจ้างที่ให้สัมภาษณ์ มีดังนี้

1. เจ้าของสถานประกอบการห้างสรรพสินค้า
2. เจ้าของกิจการรับเหมาก่อสร้าง
3. เจ้าของกิจการร้านอาหาร
4. เจ้าของที่พักอาศัย

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเรียงลำดับตามรายละเอียดของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร

ตารางที่ 9 ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรจำแนกตามประเภทกิจการ

ประเภท	ระยะเวลาเปิดกิจการ (ปี)	มีแรงงานจำนวน (คน)	
		คนไทย	ต่างด้าว
สถานประกอบการ ห้างสรรพสินค้า	41	32	8
รับเหมาก่อสร้าง	10	-	15
ร้านอาหาร	25	-	5
ที่พักอาศัย	15	1	4

- สถานประกอบการห้างสรรพสินค้า เปิดกิจการมาแล้ว 41 ปี เป็นกิจการประเภทห้างค้าปลีก มีพนักงานทั้งหมดประมาณ 40 คน โดยมีแรงงานต่างด้าว จำนวน 8 คน ซึ่งเป็นแรงงานสัญชาติพม่าเชื้อชาติไทยใหญ่ทั้งหมด โดยมีทั้งเพศชายและเพศหญิง

- **กิจการรับเหมาก่อสร้าง** เปิดกิจการมาแล้วประมาณ 10 ปี เป็นกิจการรับเหมาก่อสร้าง มีคนงานจำนวน 15 คน ซึ่งเป็นแรงงานสัญชาติพม่า เชื้อชาติไทยใหญ่ทั้งหมด โดยมีทั้งเพศชายและเพศหญิง

- **กิจการร้านอาหาร** เปิดกิจการมาแล้วประมาณ 25 ปี มีพนักงานทั้งหมดประมาณ 15 คน ในจำนวนนี้มีแรงงานต่างด้าว 5 คน เป็นแรงงานสัญชาติพม่า เชื้อชาติไทยใหญ่ ทั้งหมด โดยมีทั้งเพศชายและเพศหญิง

- **กิจการที่พักอาศัย** เปิดกิจการมาแล้วประมาณ 15 ปี เป็นหอพักรายวัน และรายเดือน มีพนักงานประมาณ 5 คน โดยมีแรงงานไทยเพศหญิง 1 คน แรงงานสัญชาติพม่า เชื้อชาติไทยใหญ่ เพศชายจำนวน 1 คน เชื้อชาติกะเหรี่ยงเพศหญิง จำนวน 2 คนและเชื้อชาติไทยใหญ่ จำนวน 1 คน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการจ้างงาน

ตารางที่ 10 สาเหตุของการจ้างงานแรงงานต่างด้าว

สาเหตุการจ้าง	ขยัน	อดทน	ค่าตอบแทนต่ำ
เจ้าของห้างสรรพสินค้า	✓	✓	-
เจ้าของรับเหมาก่อสร้าง	-	✓	-
เจ้าของกิจการร้านอาหาร	✓	✓	✓
เจ้าของที่พักอาศัย	✓	✓	✓

- **เจ้าของห้างสรรพสินค้า** สาเหตุที่ต้องจ้างแรงงานต่างด้าว เนื่องจากมีความขยันและอดทน ประกอบกับแรงงานไทยมีการพัฒนาฝีมือไปอีกขั้นแล้ว จึงไม่ต้องการทำงานประเภทใช้แรงงาน สำหรับงานที่แรงงานต่างด้าวทำ จะทำในส่วนที่ใช้แรงงาน เช่น ขนถ่ายสินค้า ยกของและทำความสะอาด

- **เจ้าของรับเหมาก่อสร้าง** สาเหตุที่จ้างแรงงานต่างด้าวเนื่องจากเห็นว่ามีความแข็งแรงในการทำงานมากและมีความอดทนค่อนข้างสูง สำหรับงานที่แรงงานต่างด้าวทำ จะทำในส่วนของการถมกรวดทั่วไปและช่างปูน ช่างเชื่อม เป็นต้น

- **เจ้าของกิจการร้านอาหาร** เลือkJ้างแรงงานต่างด้าว เนื่องจากค่าตอบแทนไม่สูงมาก และสามารถทำได้ทุกอย่างในกิจการ สำหรับงานที่แรงงานต่างด้าวทำ เช่น รับประทานอาหารจากลูกค้า เสิร์ฟอาหาร ล้างจาน และทำความสะอาด

- **เจ้าของที่พักอาศัย** สาเหตุที่เลือกแรงงานต่างด้าวเนื่องจากมีความขยันและค่าตอบแทนไม่สูงมากนัก สำหรับงานที่แรงงานต่างด้าว เช่น ทำงานบ้านและทำความสะอาดทั่วไป

ส่วนประเด็นเกี่ยวกับการจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการ มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 11 การจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการจำแนกตามประเภทกิจการ

ประเภทกิจการ	ค่าตอบแทน/วัน	วันหยุด/สัปดาห์	ระยะเวลาทำงาน/วัน (ชั่วโมง)
กิจการห้างสรรพสินค้า	230	1	8
กิจการรับเหมาก่อสร้าง	250 ขึ้นไป	-	9
กิจการร้านอาหาร	250	1	8
กิจการที่พักอาศัย	250	1	8

- **กิจการห้างสรรพสินค้า** จ่ายค่าตอบแทนให้แก่แรงงานต่างด้าววันละ 230 บาทขึ้นไป กำหนดให้ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง โดยจัดวันหยุดให้สัปดาห์ละ 1 วันและวันหยุดนักขัตฤกษ์ ไม่น้อยกว่า 13 วันต่อปี

- **เจ้าของห้างสรรพสินค้า** กล่าวว่า งานที่มอบหมายให้แรงงานต่างด้าวและแรงงานคนไทย ทำเป็นงานที่ไม่ค่อยเสี่ยงอันตราย แต่ในการทำงานอาจมีอุบัติเหตุเกิดขึ้นบ้าง และทางห้างจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล โดยส่วนใหญ่แรงงานต่างด้าวจะทำงานในส่วนที่ใช้แรงงานค่อนข้างหนัก เช่น ขนถ่ายสินค้า ยกของ เป็นต้น โดยการทำงานทั้งแรงงานต่างด้าวและแรงงานไทย สามารถทำงานร่วมกันได้โดยไม่มีปัญหาอะไร

- **กิจการรับเหมาก่อสร้าง** จ่ายค่าตอบแทนให้แก่แรงงานต่างด้าววันละ 250 บาทขึ้นไป หากเป็นช่างปูน ช่างเชื่อม โลหะ จะจ่ายวันละ 300 ขึ้นไป ส่วนกรรมกรทั่วไปจะจ่าย 250 บาท ทำงานวันละ 8 ชั่วโมง และมีค่าล่วงเวลาให้ชั่วโมงละ 50 บาท อย่างไรก็ตาม แรงงานทุกคนไม่มีวันหยุด เพราะจ่ายค่าตอบแทนเป็นรายวัน

- **เจ้าของกิจการรับเหมาก่อสร้าง** กล่าวว่า งานที่มอบหมายให้แรงงานต่างด้าว เป็นงานที่ค่อนข้างเสี่ยงอันตรายบ้าง เช่น ต้องปีนป่ายขึ้นไปที่สูง โดยจะใช้แรงงานเพศชาย เพราะเป็นงานที่

ต้องใช้แรง โดยภาพรวมแล้วการทำงานทั้งแรงงานคนไทยและแรงงานต่างด้าว สามารถทำงานร่วมกันได้ดี มีการช่วยเหลือซึ่งกัน

- **กิจการร้านอาหาร** จ่ายค่าตอบแทนให้แก่แรงงานต่างด้าววันละ 250 บาท โดยทำงานประมาณ 8 ชั่วโมงต่อวัน และจัดให้มีวันหยุดสัปดาห์วันละ 1 วัน มีสวัสดิการคือ มีอาหารเลี้ยงระหว่างการทำงาน

- **เจ้าของกิจการร้านอาหาร** กล่าวว่า การทำงานสามารถทดแทนกันได้ดี แรงงานทั้งคนไทยและต่างด้าว ต่างทำงานมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสามารถทำงานร่วมกันได้เป็นอย่างดี

- **กิจการที่พักอาศัย** จ่ายค่าตอบแทนให้แก่แรงงานต่างด้าววันละ 250 บาท และทำงานวันละ 8 ชั่วโมง โดยมีวันหยุดให้สัปดาห์ละ 1 วัน ส่วนสวัสดิการที่จัดให้คือ มีที่พักให้

- **เจ้าของกิจการที่พักอาศัย** กล่าวว่า งานที่ที่พักอาศัยเป็นงานที่ทำให้ความสะอาดที่พักรับส่วนใหญ่ โดยจะเลือกจ้างแรงงานเทศาภิบาลมากกว่า โดยการทำงานมีการช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการของรัฐไทยที่เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว

ตารางที่ 12 ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการของรัฐไทยที่เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว

(หน่วย: คน)

มาตรการ	ความคิดเห็น			รวม
	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	
1.การผ่อนผัน ให้จ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย	4	-	-	4
2.สัญชาติที่อนุญาต (พม่า ลาว กัมพูชา)	4	-	-	4
3.สภาพการจ้างและค่าจ้าง	2	-	2	4
4.มาตรการระยะยาวเห็นชอบให้มีการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงาน โดยถูกต้องตามกฎหมาย	3	-	1	4

1. การผ่อนผันให้จ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย

- เจ้าของห้างสรรพสินค้า

เห็นด้วยกับมาตรการการผ่อนผันให้จ้างแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายในพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนเพราะ สถานประกอบการในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นกิจการขนาดเล็ก มีทุนน้อย ผู้ประกอบการข่อมแสวงหาแรงงานราคาถูก ประกอบการคนในท้องถิ่นมีน้อยและไม่นิยมขายแรงงาน ทำให้ผู้ประกอบการจึงจ้างแรงงานต่างด้าวราคาถูกทดแทน

- เจ้าของกิจการรับเหมาก่อสร้าง

เห็นด้วยกับมาตรการผ่อนผันดังกล่าว เพราะเห็นว่า งานบางอาชีพที่เป็นงานหนัก เช่น ขุดดิน งานกรรมกร ก่อสร้าง หาแรงงานในท้องถิ่นทำได้ยาก จึงต้องจ้างแรงงานต่างด้าว เนื่องจากแรงงานต่างด้าวมีความขยัน และอดทนมากกว่าคนไทย

- เจ้าของกิจการร้านอาหาร

เห็นด้วยกับมาตรการผ่อนผัน เพราะเห็นว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะมีช่วงหน้า High Season คือช่วงระหว่างเดือนพฤศจิกายน – เดือนมีนาคม จะมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจำนวนมาก ทำให้มีความต้องการในภาคแรงงานด้านบริการในกิจการร้านอาหาร

- เจ้าของกิจการที่พักอาศัย

เห็นด้วยกับมาตรการผ่อนผันฯ เนื่องจากเห็นว่า จังหวัดแม่ฮ่องสอนอยู่ไกล การคมนาคมขนส่งมีความยากลำบาก แต่มีข้อดีตรงที่ว่า พอถึง ฤดูหนาว หรือ ช่วง High Season จะมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก ทำให้มีความต้องการในเรื่องที่พักอาศัย ผู้ประกอบการมีความจำเป็นต้องอาศัยเวลาช่วงดังกล่าวในการทำยอดขายให้สูงขึ้น และมีความต้องการใช้แรงงานต่างด้าวในการช่วยเหลือ สนับสนุนมาทำงานในกิจการของตนด้วย อีกทั้งแรงงานต่างด้าวก็มีความต้องการในเรื่องการทำงานอยู่แล้ว

2. สัญชาติที่อนุญาต (พม่า ลาว กัมพูชา)

- เจ้าของห้างสรรพสินค้า

เห็นด้วยที่การกำหนดสัญชาติแรงงานต่างด้าวที่ได้รับการผ่อนผัน 3 สัญชาติ คือ พม่า ลาว และกัมพูชา เพราะทั้ง 3 ประเทศติดต่อกับประเทศไทย มีการเข้าออกอยู่เสมอ

- เจ้าของกิจการรับเหมาก่อสร้าง

เห็นด้วยที่กำหนดสัญชาติแรงงานต่างด้าวดังกล่าว เพราะว่า ชาวจังหวัดแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่ก็เป็นคนไทยใหญ่อยู่แล้ว พูดภาษาไทยใหญ่เป็นหลัก และแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าที่เข้ามา ก็พูดภาษาไทยใหญ่ได้ จึงดูเหมือนว่า สนับสนุนกันคืออยู่แล้ว ไม่ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตความเป็นอยู่

- เจ้าของกิจการร้านอาหาร

เห็นด้วยที่กำหนดสัญญาตีแรงงานต่างด้าวดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าคนต่างด้าวสัญญาตีพม่าที่เข้ามาอยู่ในจังหวัดแม่ฮ่องสอนล้วนเป็นคนไทยใหญ่และชาวกะเหรี่ยง ซึ่งแต่เดิมพื้นที่ส่วนนี้เคยอยู่ภายใต้การปกครองของประเทศไทยมาก่อน จึงมองว่ามีความสนิทสนมใกล้ชิดกันดี

- เจ้าของกิจการที่พักอาศัย

เห็นว่า ประเทศพม่า ลาว และกัมพูชา โดยเฉพาะจังหวัดแม่ฮ่องสอนกับประเทศพม่ามีพรมแดนติดต่อกัน อีกทั้งประเพณีวัฒนธรรมมีความใกล้เคียงกัน จึงเห็นด้วยกับมาตรการดังกล่าว

3. สภาพการจ้างและค่าจ้าง

- เจ้าของห้างสรรพสินค้า

เห็นด้วยกับสภาพจ้างและค่าจ้าง เนื่องจากเห็นว่าเมื่อแรงงานต่างด้าวทำงานให้ผู้ประกอบการอย่างเต็มกำลังความสามารถ ก็ควรได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมเช่นเดียวกับแรงงานไทย

- เจ้าของกิจการรับเหมาก่อสร้าง

เห็นว่ากฎหมายที่กำหนดให้นายจ้างจัดสภาพการจ้างและค่าจ้างให้กับแรงงานต่างด้าวตามกฎหมายแรงงานไทย มีความเหมาะสมดี เนื่องจากเห็นว่า แรงงานต่างด้าว ทำงานหนัก มีความขยัน อีกทั้งสามารถเข้ามาทดแทนความสามารถของแรงงานไทยได้บางส่วน การกำหนดมาตรการดังกล่าวจึงมีความเหมาะสม

- เจ้าของกิจการร้านอาหาร

การให้แรงงานต่างด้าวใช้กฎหมายค่าแรงของไทย ยังไม่เห็นว่า เพราะการที่แรงงานต่างด้าวได้ค่าตอบแทนสูง ก็จะมีการชักชวนญาติพี่น้องให้หลังไหลเข้ามาทำงานในจังหวัดแม่ฮ่องสอน และก็จะเกิดปัญหาในด้านต่างๆ ตามมาอีกมากมาย

- เจ้าของกิจการที่พักอาศัย

ไม่เห็นด้วยกับมาตรการนี้ เพราะเห็นว่า นายจ้างต้องแบกรับภาระต้นทุนสูงอยู่แล้ว การที่จ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานแทนแรงงานคนไทยก็เพราะว่า สามารถที่จะทำให้ประหยัดต้นทุนดังกล่าวได้ การที่ให้แรงงานต่างด้าวได้ค่าตอบแทนเท่าคนไทยนั้น จึงไม่เห็นด้วย

4. มาตรการระยะยาวเห็นชอบให้มีการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงาน โดยถูกต้องตามกฎหมาย

- เจ้าของห้างสรรพสินค้า

เห็นด้วยกับมาตรการระยะยาวที่ให้มีการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงาน โดยถูกต้องตามกฎหมาย เพราะเห็นว่า แรงงานต่างด้าวผิดกฎหมายเป็นแรงงานไร้ฝีมือที่มีความขยัน อดทน สู้งาน หากเข้ามาทำงาน โดยถูกต้องตามกฎหมายจะส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของไทยในระยะยาว

- เจ้าของกิจการรับเหมาก่อสร้าง

เห็นด้วยกับมาตรการดังกล่าว เพราะรัฐบาลจะมีรายได้จากภาษีการเข้ามาทำงานของคนกลุ่มนี้ และการจัดระบบแรงงานต่างด้าวของไทยก็จะมีระบบ มีมาตรฐาน การควบคุมดูแลจะทำได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

- เจ้าของกิจการร้านอาหาร

เห็นด้วยกับมาตรการดังกล่าว เนื่องจาก จังหวัดแม่ฮ่องสอนจะต้องขยายความเจริญเติบโต ทั้งระบบสาธารณสุข โภชนาขั้นพื้นฐาน ให้เติบโตขึ้นเรื่อยๆ อยู่แล้วในอนาคต ดังนั้น จึงมีความต้องการในภาคแรงงาน และยังสามารส่งต่อภาคแรงงานไปยังจังหวัดใกล้เคียงได้อีกด้วย

- เจ้าของกิจการที่พักอาศัย

ไม่เห็นด้วยกับมาตรการดังกล่าว เพราะในระยะยาว แรงงานต่างด้าวจะเข้ามาแย่งงานของคนไทย และยังเป็นดินเหตุที่จะก่อปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น อาชญากรรม ระบบสาธารณสุข ฯลฯ ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณเป็นจำนวนมากเพื่อควบคุมแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการป้องกันและแก้ไขการละเมิดสิทธิแรงงานของแรงงานต่างด้าว

ประเด็นนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงความเห็นในลักษณะเดียวกันว่า มาตรการที่รัฐไทยใช้กับแรงงานต่างด้าวมีความสอดคล้องกับหลักสิทธิแรงงานและสิทธิมนุษยชนอยู่แล้ว เช่น สิทธิแรงงานขั้นพื้นฐานและสิทธิทางสังคมขั้นพื้นฐานที่ได้รับการรับประกันอย่างเท่าเทียมกับแรงงานในประเทศ ภายใต้ข้อบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายอื่นๆ รวมทั้งกฎหมายแรงงาน ได้แก่ มาตรฐานแรงงาน, ค่าแรงขั้นต่ำ, การรับประกันการเรียกร้องค่าตอบแทน การรับประกันทางสังคมและกฎหมายอื่น เช่น การประกันสุขภาพแห่งชาติ เป็นต้น

แบบสัมภาษณ์ที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางเข้ามาของแรงงานต่างด้าว
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของแรงงานต่างด้าว
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรการของรัฐไทยที่เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าว

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

- เจ้าหน้าที่จัดหางานจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- เจ้าหน้าที่สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดแม่ฮ่องสอน
- เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน

2. เจ้าหน้าที่ UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) ได้แก่

- เจ้าหน้าที่ UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees)

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้เรียงลำดับตามรายละเอียดของแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเดินทางเข้ามาของแรงงานต่างด้าว

คำถามที่ 1 ท่านทำงานในด้านแรงงานต่างด้าวอย่างไร/ระยะเวลาเท่าใด

ตารางที่ 13 จำแนกระยะเวลาในการทำงานด้านแรงงานต่างด้าวของเจ้าหน้าที่รัฐ

ระยะเวลาในการทำงาน ด้านแรงงานต่างด้าว	> 2 ปี	> 4ปี	> 5ปี	> 6ปี
เจ้าหน้าที่จัดหางานจังหวัด แม่ฮ่องสอน	-	-	-	✓
เจ้าหน้าที่สวัสดิการและ คุ้มครองแรงงานจังหวัด แม่ฮ่องสอน	✓	-	-	-
เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคน เข้าเมือง จังหวัด แม่ฮ่องสอน	✓	-	-	-
เจ้าหน้าที่ UNHCR(United Nations High Commissioner for Refugees)	-	✓	-	-

- เจ้าหน้าที่จัดหางาน ทำงานด้านให้คำปรึกษาและพิจารณาออกใบอนุญาตทำงาน เป็นระยะเวลา 6 ปี
- เจ้าหน้าที่สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ทำงานด้านการกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงาน ความปลอดภัยในการทำงาน อาชีวอนามัย เป็นระยะเวลา 2 ปี
- เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ทำงานด้านสืบสวนปราบปรามแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายและถูกกฎหมาย เป็นระยะเวลา 2 ปี
- เจ้าหน้าที่ UNHCR (United Nations High Commissioner for Refugees) ทำงานด้านให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่ผู้ที่ถูกไล่อพยพในจังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นระยะเวลา 4 ปี

คำถามที่ 2 ท่านทราบหรือไม่ว่า แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาในประเทศไทยด้านใด/โดยวิธีใด/สาเหตุที่เข้ามา/ปัญหาและอุปสรรค

- ช่องทางที่เข้ามา

ในประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน ตอบในลักษณะคล้ายๆ กัน คือ ช่องทางที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาคือ บริเวณตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน สรุปได้ดังต่อไปนี้

จังหวัดแม่ฮ่องสอนเป็นจังหวัดชายแดน มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่าทางทิศตะวันตกเป็นแนวยาวประมาณ 483 กม. มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นทิวเขาสูงสลับซับซ้อน มีช่องทางติดแนวชายแดนประเทศพม่าทั้งสิ้น 36 ช่องทาง 9 ท่าข้าม และทุกอำเภอล้วนมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศพม่าทั้งสิ้น

- วิธีการเข้ามา

ในประเด็นนี้ พบว่า มีเจ้าหน้าที่เพียงบางส่วนที่ทราบถึงวิธีการเข้ามาของแรงงานต่างด้าว โดยวิธีการเข้ามา คือ

1. เดินทางมากับญาติ พี่น้อง คนรู้จัก โดยการเดินเท้าและการนั่งรถโดยสารเข้ามา
2. เข้ามาโดยกระบวนการนำพาของนายหน้า โดยวิธีเข้ามจะใช้วิธีเดินเท้าตามป่า หรือนั่งรถกระบะหรือรถตู้เข้ามา จากนั้นนายหน้าจะพาไปส่งที่ทำงานหรือที่พักของญาติ

- สาเหตุที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทย

ในประเด็นนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนตอบคำถามคล้ายๆ กัน คือ สาเหตุที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทย เพราะว่า ปัญหาทางสังคมการเมืองและเศรษฐกิจภายในประเทศพม่า มีการสู้รบกันของทหารพม่ากับชนกลุ่มน้อย ส่งผลให้ต้องหนีสงครามและหนีความยากจนมาหางานทำในประเทศไทย และถ้าหากอาศัยอยู่ที่นั่นรายได้ก็น้อย ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

คำถามที่ 3 ท่านทราบหรือไม่ว่า การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวในจังหวัดแม่ฮ่องสอนเข้ามาอย่างไร/เข้ามาเพื่ออะไร?

ประเด็นนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบในลักษณะเดียวกันว่า เมื่อเข้ามายังเขตจังหวัดแม่ฮ่องสอนแล้ว แรงงานต่างด้าวจะมุ่งหางานทำเพื่อการดำรงชีพ บางส่วนจะมุ่งหน้ามายังจังหวัดแม่ฮ่องสอน และมุ่งไปยังจังหวัดใกล้เคียงอื่นๆ ต่อไป เช่น จังหวัดเชียงใหม่ เพราะเห็นว่า หางานทำได้ง่ายและรายได้ดี

คำถามที่ 4 ท่านทราบหรือไม่ว่า แรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่กับใคร/อย่างไร/อยู่บริเวณใดในจังหวัดแม่ฮ่องสอน

ประเด็นนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบในลักษณะเดียวกันว่า เมื่อแรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาแล้ว จะพักอาศัยกับญาติพี่น้องหรือคนรู้จัก จากนั้นแรงงานต่างด้าวก็จะหางานทำ บางส่วนก็จะเช่าหออาศัยอยู่ใกล้ๆ กับที่ทำงาน

คำถามที่ 5 ตามความเห็นของท่าน การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวส่งผลกระทบต่อประเทศไทยอย่างไร

ในประเด็นนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามมีทั้งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย กล่าวคือ

ตารางที่ 14 ผลกระทบการเข้ามาของแรงงานต่างด้าว

ผลกระทบที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทย	เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	เหตุผล
เจ้าหน้าที่จัดหางาน	✓	-	เป็นการทดแทนแรงงานคนไทย ซึ่งส่งผลดีต่ออุปสงค์ อุปทานด้านแรงงาน
เจ้าหน้าที่สวัสดิการฯ	-	✓	ปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด และการถูกละเมิดของแรงงานต่างด้าวเองเช่น ความปลอดภัยในการทำงาน
เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง	✓	-	แรงงานต่างด้าวมีความแข็งแรง อดทน สู้งานมากกว่าคนไทย
เจ้าหน้าที่ UNHCR	✓	-	เข้ามาทดแทนแรงงานไทย ในส่วนที่แรงงานคนไทยไม่ต้องการทำ ซึ่งเป็นผลดีต่อภาคธุรกิจและบริการของประเทศไทย

สรุปได้ดังนี้

เห็นด้วย

เป็นการชดเชยแรงงานในส่วนที่แรงงานไม่เพียงพอหรือขาดแคลน เช่น งานกรรมกร งานก่อสร้าง งานแม่บ้าน หรืองานที่ต้องใช้แรงงาน ซึ่งส่งผลดีต่อระบบอุปสงค์ อุปทานด้านแรงงาน เป็นต้น

ไม่เห็นด้วย

การสร้างปัญหาทางสังคม เช่น การลักลอบค้ามนุษย์ การก่ออาชญากรรม ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาคุณภาพการใช้ชีวิต เช่น ฤดูกาลจ้างกึ่งค่าแรง เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน การทำงานโดยไม่มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายส่วนบุคคล เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงานของแรงงานต่างด้าว

คำถามที่ 6 ท่านทราบหรือไม่ว่า แรงงานต่างด้าวสามารถหางานทำได้อย่างไร/เสียค่าใช้จ่ายในการหางานทำหรือไม่/ปัญหาและอุปสรรค

ตารางที่ 15 การหางานทำของแรงงานต่างด้าว

การหางานทำ/ปัญหาอุปสรรค	หางานทำเอง/ญาติพี่น้องหาให้	ผ่าน สนง.จัดหางาน	ผ่านนายหน้า
เจ้าหน้าที่จัดหางาน	✓	✓	-
เจ้าหน้าที่สวัสดิการฯ	✓	✓	-
เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง	✓	-	✓
เจ้าหน้าที่ UNHCR	✓	-	-

- เจ้าหน้าที่จัดหางาน

การหางานทำของแรงงานต่างด้าว ส่วนมากจะให้ญาติพี่น้องหางานทำให้ และมาหาตำแหน่งงานว่างที่สำนักงานจัดหางานจังหวัดแม่ฮ่องสอน โดยแรงงานที่มาหาตำแหน่งงานว่างที่สำนักงานจัดหางาน ทุกคนมีใบอนุญาตทำงานอยู่แล้ว

- เจ้าหน้าที่สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

เมื่อแรงงานต่างด้าวมีใบอนุญาตทำงานแล้ว ก็มีสถานะเป็นแรงงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงสามารถอาศัยและทำงานในตัวเมืองได้ และบางรายก็ไปหาตำแหน่งงานว่างที่สำนักงานจัดหางานจังหวัด

- เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง

การหางานทำของแรงงานต่างด้าว ที่พบเห็นจะเป็นการให้ญาติพี่น้องหาให้ และผ่านนายหน้า การหางานทำเองผ่านญาติพี่น้องหรือให้นายหน้าหางานทำให้ ซึ่งบางครั้งที่จับกุมได้คือ ไม่มีใบอนุญาตทำงานหรือมีแล้วแต่ไม่อายุแล้วไม่ไปต่อ จึงต้องผลักดันออกนอกประเทศ

- เจ้าหน้าที่ UNHCR

การหางานทำของแรงงานต่างด้าวที่พบคือ การหางานทำเองหรือให้ญาติพี่น้องหางานทำให้ ซึ่งมีความสะดวกง่าย ๆ ในด้านความรู้สึกรักของแรงงานต่างด้าว

ปัญหาและอุปสรรค

กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์เห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า กลุ่มที่ไม่มีใบอนุญาตทำงาน ต้องพึ่งพานายหน้าในการหางานทำให้ และเมื่อนายหน้าหางานให้ทำแล้ว นายจ้างมักจะกดขี่ค่าแรง หรือให้ค่าแรงน้อย เป็นต้น

คำถามที่ 7 สภาพการทำงานทั่วไปของแรงงานต่างด้าวที่เคยประสบพบเห็นเป็นอย่างไร?

ตารางที่ 16 สภาพการทำงานทั่วไปของแรงงานต่างด้าว

สภาพการทำงาน	มีใบอนุญาตทำงาน	ค่าตอบแทน (บาท)	สวัสดิการ (วันหยุด วันลา)
เจ้าหน้าที่จัดหางาน	✓	7,000 ขึ้นไป	✓
เจ้าหน้าที่สวัสดิการฯ	✓	7,500 – 8,000	✓
เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง	✓	7,500 – 8,000	✓
เจ้าหน้าที่ UNHCR	✓	7,000 ขึ้นไป	✓

- เจ้าหน้าที่จัดหางานจังหวัด

ให้สัมภาษณ์ว่า ที่ได้ออกรับตรวจแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย ทุกคนมีใบอนุญาตทำงาน งานที่ทำ เช่น กรรมกร งานก่อสร้าง งานแม่บ้าน เป็นต้น ในส่วนของค่าตอบแทนที่ได้รับ คือ 7,000 บาทขึ้นไป ในด้านสวัสดิการนายจ้างมีวันหยุดพักผ่อนหรือวันลาให้

- เจ้าหน้าที่สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด

ให้สัมภาษณ์ว่า ภารกิจที่ได้ออกรับตรวจ นายจ้าง ลูกจ้าง ในสถานประกอบการนั้น ไม่พบแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย และทุกคนมีใบอนุญาตทำงาน โดยนายจ้างให้เงินเดือน 7,500 – 8,000 บาทต่อเดือน ส่วนสวัสดิการแรงงานต่างด้าวมีวันหยุดพักผ่อนและวันลาให้อยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก ขึ้นอยู่กับว่านายจ้างจะให้วันหยุด หรือ วันลา ให้แรงงานต่างด้าวอย่างไร ซึ่งส่วนนี้เป็นข้อสังเกตว่าอาจจะมีการละเมิดสิทธิแรงงานได้

- เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจังหวัด

สถิติที่จับกุมแรงงานต่างด้าวที่ลักลอบเข้าเมืองมานั้น คือ ไม่มีใบอนุญาตทำงาน และ ไม่มีพาสปอร์ต ทำให้ต้องผลักดันออกไป ส่วนที่พบเห็นส่วนมากในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน จะมีใบอนุญาตทำงานถูกต้องตามกฎหมาย โดยมีเงินเดือนค่าตอบแทนให้เดือนละประมาณ 7,500 – 8,000 บาทต่อเดือน ส่วนสวัสดิการแรงงานต่างด้าวมีวันหยุดพักผ่อนและวันลาตามกฎหมายแรงงานไทย

- เจ้าหน้าที่ UNHCR

ที่พบเห็นแรงงานต่างด้าวในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอนนั้น จะเป็นแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมาย ด้านสวัสดิการและค่าตอบแทน เห็นว่า แรงงานต่างด้าวได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามกฎหมายแรงงานของไทยดีอยู่แล้ว

สรุปผล

ในประเด็นนี้ สรุปว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามในลักษณะทางเดียวกัน โดยสรุปได้ว่า งานที่แรงงานต่างด้าวทำนั้น ส่วนใหญ่ถูกต้องตามกฎหมาย โดยจะเป็นงานประเภทที่ใช้แรงงานเป็นงานหลัก เช่น งานกรรมกร งานก่อสร้าง งานเกษตรกรรม (เช่นดูแลฟาร์ม) งานแม่บ้าน เป็นต้น สถานประกอบการขนาดกลางมักจะมีการจัดสวัสดิการพื้นฐานให้เช่น วันหยุดพักผ่อน วันลา วันลา กิจ ลาป่วย และค่าตอบแทน เป็นต้น แต่ถ้าเป็นสถานประกอบการขนาดเล็ก ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับนายจ้างแต่ละคนว่าจะมีการดูแลเอาใจใส่ลูกจ้างหรือไม่อย่างไร เนื่องจากนายจ้างต้องการกำไรในกิจการและประหยัดต้นทุนค่าใช้จ่ายให้มากที่สุด

ในส่วนของค่าตอบแทนที่แรงงานต่างด้าวได้รับ มี 2 แบบ คือ 1.หากกินอยู่ด้วยกัน จะได้รับค่าตอบแทน ประมาณเดือนละ 7,500 – 8,000 บาท 2.แรงงาน เพศชาย จะได้ประมาณ 250 – 300 บาท ขึ้นไปต่อวัน เพศหญิง จะได้ประมาณ 230 – 250 บาทต่อวัน ส่วนแรงงานต่างด้าวที่เป็นช่างฝีมือ เช่น ช่างปูน ช่างทาสี ช่างเชื่อมโลหะ จะได้รับค่าตอบแทนประมาณ 300 - 320 บาทต่อวัน

ปัญหาและอุปสรรค

ในส่วนของปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานที่เคยพบเห็นคือ ถ้าแรงงานต่างด้าว หลั่งไหลเข้ามามาก็ทำให้ภาครัฐควบคุมไปด้วยความยากลำบาก ทำให้สามารถเกิดปัญหาต่อสังคมไทย เช่น ก่อคดีอาชญากรรม วิ่งราวทรัพย์ และบ้างครั้งยังไม่ทันได้เริ่มงานก็หนีไปเสียก่อนทำให้นายจ้างเสียเงินค่าขึ้นทะเบียนไปเสียเปล่า

คำถามที่ 8 ท่านคิดว่า ค่าตอบแทน สวัสดิการและสภาพในการทำงาน ที่แรงงานต่างด้าวได้รับในปัจจุบัน เหมาะสมหรือไม่อย่างไร?

ในประเด็นนี้ ผลการศึกษาพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นแตกต่างกัน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 17 ค่าตอบแทน สวัสดิการและสภาพในการทำงานที่แรงงานต่างด้าวได้รับ

ค่าตอบแทน สวัสดิการและสภาพในการทำงาน	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
เจ้าหน้าที่จัดหางาน	✓	
เจ้าหน้าที่สวัสดิการฯ	-	✓
เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง	✓	-
เจ้าหน้าที่ UNHCR	-	✓

- เจ้าหน้าที่จัดหางาน

เห็นว่า ค่าตอบแทน สวัสดิการและสภาพในการทำงานของแรงงานต่างด้าว มีความเหมาะสมดีแล้ว ถึงแม้ว่าบางครั้ง แรงงานต่างด้าวอาจจะได้รับค่าตอบแทนที่น้อยกว่าคนไทย แต่ทั้งนี้ก็เป็นผลดีต่อทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งถ้ามีการตกลงกัน ก็ไม่มีปัญหาอะไร ถือว่าเป็นผลดีต่อทั้งนายจ้าง และแรงงานต่างด้าว

- เจ้าหน้าที่สวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

เห็นว่า ค่าตอบแทน สวัสดิการและสภาพการทำงานที่แรงงานต่างด้าวได้รับยังไม่เหมาะสม เนื่องจากเมื่อแรงงานต่างด้าวมีใบอนุญาตทำงานแล้ว ต้องได้รับสิทธิเท่ากับแรงงานไทย แต่ปัจจุบันแรงงานต่างด้าวยังได้รับค่าตอบแทนน้อยกว่าแรงงานคนไทยอยู่

- เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง

เห็นว่า สวัสดิการต่างๆ ที่แรงงานต่างด้าวได้รับนั้น เหมาะสมดีแล้ว เพราะเห็นว่า นายจ้างและแรงงานต่างด้าว มีการตกลงในการทำงานก่อนหน้าในการทำงานอยู่แล้ว ซึ่งการตกลงกัน ก็หมายถึงการยอมรับในการทำงานในกฎของสถานประกอบการ

- เจ้าหน้าที่ UNHCR

แรงงานต่างด้าว ควรได้รับสิทธิตามกฎหมายแรงงานไทยทุกประมาณ แต่ที่พบเจอคือแรงงานต่างด้าวยังได้รับค่าแรงงานน้อยกว่าตามกฎหมายไทย เนื่องจาก เมื่อแรงงานต่างด้าวเข้าทำงานในสถานประกอบการแล้ว ก็จะมีการตกลงระหว่างนายจ้างและแรงงานต่างด้าว ซึ่งเมื่อทั้งสองยินยอมพร้อมใจ ตกลงใจการทำงานแล้ว ก็ทำอะไรไม่ได้

โดยสามารถสรุปความคิดเห็นทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มแรก เห็นว่า ค่าตอบแทน สวัสดิการ และสภาพในการทำงานและที่แรงงานต่างด้าวได้รับมีความเหมาะสมดีแล้ว เพราะเห็นว่าหากค่าตอบแทนเท่ากับคนไทย จะทำให้คนไทยตกงานมากขึ้น กล่าวคือ เมื่อคนไทยเห็นว่าค่าตอบแทนของตัวเองเท่ากับแรงงานต่างด้าว ก็จะเพิ่มค่าตอบแทนตัวเองสูงขึ้น ทำให้ไม่มีใครจ้างค่าแรงที่สูงเช่นนั้น

กลุ่มที่สอง เห็นว่า ค่าตอบแทน สวัสดิการและสภาพการทำงานที่แรงงานต่างด้าวได้รับ ยังไม่เหมาะสม เนื่องจากกฎหมายที่ว่าหากแรงงานต่างด้าวมีใบอนุญาตทำงานจะได้รับสิทธิเท่ากับแรงงานไทย เช่น ได้รับค่าตอบแทนเท่าเทียมกัน แต่ในความเป็นจริงที่พบคือ ค่าตอบแทนของแรงงานต่างด้าวยังต่ำกว่าแรงงานไทยอยู่ โดยเฉพาะผู้หญิงจะได้ค่าตอบแทนต่ำกว่าผู้ชาย ทั้งๆ ที่ผู้หญิงบางคนทำงานหนักพอๆ กับผู้ชาย และในบางกรณี มองว่า แรงงานต่างด้าวได้รับค่าตอบแทนขั้นต่ำต่ำกว่า

แรงงานไทยไม่กักบาท แต่สวัสดิการที่แรงงานต่างด้าวได้รับมีน้อยมาก เช่น เวลาเจ็บป่วยเวลาหยุดงาน ก็จะถูกหักเงิน ขาดรายได้

คำถามที่ 9 การปฏิบัติของนายจ้างต่อแรงงานต่างด้าวที่ท่านพบเห็นเป็นอย่างไร?

ตารางที่ 18 การปฏิบัติของนายจ้างต่อแรงงานต่างด้าว

การปฏิบัติของนายจ้างต่อแรงงานต่างด้าว	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
เจ้าหน้าที่จัดหางาน	✓	-
เจ้าหน้าที่สวัสดิการฯ	-	✓
เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง	✓	-
เจ้าหน้าที่ UNHCR	-	✓

- เจ้าหน้าที่จัดหางานจังหวัด

จากการที่ไปออกตรวจแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ที่พบเห็นคือ นายจ้างได้ปฏิบัติต่อแรงงานต่างด้าวมีความเหมาะสมดีแล้ว เช่น มีสวัสดิการเลี้ยงอาหาร การเตรียมอุปกรณ์ความปลอดภัยในการทำงานตามสถานที่ก่อสร้างให้ เป็นต้น

- เจ้าหน้าที่สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด

ที่พบเห็นคือ ลูกจ้างหรือแรงงานต่างด้าวที่ทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็ก เช่น งานก่อสร้าง หรือ งานแม่บ้าน หากหยุดงาน ก็จะไม่ได้รับค่าตอบแทน ซึ่งเมื่อไปออกตรวจ นายจ้างก็จะให้เหตุผลว่า เป็นความยินยอมของแรงงานต่างด้าวที่จะลาหยุดงานและไม่ได้รับค่าตอบแทน โดยก่อนหน้านี้มีการตกลงกันไว้ก่อนแล้ว

- เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง

เห็นว่า มีความเหมาะสมดีแล้ว เนื่องจากในการทำงาน นายจ้างและแรงงานต่างด้าว มีความสนิทสนม ความเป็นอยู่ขั้นพื้นฐาน เหมือนพี่น้อง หรือญาติๆ ของนายจ้าง การปฏิบัติของนายจ้างต่อแรงงาน ต่างด้าวมีความเหมาะสมดี ไม่มีปัญหาหะหว่างกัน

- เจ้าหน้าที่ UNHCR

เห็นว่ามีความไม่เหมาะสม เพราะ นายจ้างมักจะประหยัดต้นทุนในธุรกิจของตนเอง การให้ค่าตอบแทนที่ต่ำกว่ากฎหมาย และระยะเวลาในการทำงาน ซึ่งเกิน 8 ชั่วโมงต่อวัน แต่ให้สวัสดิการอื่นๆ เป็นการตอบแทนเช่น การเลี้ยงอาหาร เครื่องดื่มให้แก่แรงงานต่างด้าว ยังไม่สมเหตุสมผลต่อกัน แต่นายจ้างมักจะบอกว่า แรงงานต่างด้าว ยินยอมพร้อมใจในเรื่องนี้อยู่แล้ว และไม่มีปัญหาหรือติดใจอะไร

ในประเด็นนี้ สามารถสรุป ความเห็นแบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยสรุปได้ ดังนี้

กลุ่มแรก เห็นว่านายจ้างปฏิบัติต่อแรงงานต่างด้าวยังไม่เหมาะสม เช่น

- เรื่องวันหยุด แรงงานต่างด้าวมักจะไม่มีวันหยุด เพราะเป็นลูกจ้างรายวัน หากหยุดงานก็จะต้องถูกหักเงินหรือไม่ได้รับค่าตอบแทน เป็นต้น

- เรื่องชั่วโมงการทำงาน ส่วนใหญ่พบว่านายจ้าง เจ้าของผู้ประกอบการจัดให้แรงงานต่างด้าวทำงานมากกว่า 8 ชั่วโมง เช่น งานก่อสร้าง จะทำงานตั้งแต่ 07.00 น. บางครั้งเลิกงาน 19.00 - 20.00 น.

กลุ่มที่สอง เห็นว่านายจ้างได้ปฏิบัติอย่างเหมาะสมดี เพราะว่าการทำงานแรงงานต่างด้าวกับแรงงานไทย ได้ปฏิบัติแบบเดียวกัน เช่น การเตรียมอุปกรณ์รักษาความปลอดภัยส่วนบุคคลไว้ กรณีทำงานก่อสร้าง หรือ สวัสดิการในการเลี้ยงอาหาร เป็นต้น

คำถามที่ 10 ท่านมีความเห็นต่อเรื่องดังต่อไปนี้อย่างไร

- ผลกระทบต่อแรงงานต่างด้าว จากมาตรการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวของรัฐบาลไทย/ ควรแก้ไขปัญหอย่างไร?

ในประเด็นนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบคำถามไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวโดยสรุป คือ

มาตรการนโยบายและกฎหมายส่งผลกระทบ คือ แรงงานต่างด้าวจำนวนมากต้องหางานทำใหม่ เพราะทำงานในอาชีพที่รัฐห้ามทำ และแรงงานต่างด้าวจำนวนมากต้องกลายเป็นแรงงานที่ผิดกฎหมาย ทำให้เสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิแรงงานมากขึ้น เช่น กรณีแรงงานต่างด้าวที่ขายในตลาดนัดหรือถนนคนเดิน ต้องเลิกขาย อีกทั้งยังส่งผลให้มีการหลอกลวงเจ้าหน้าที่มากขึ้น เช่น การนำแรงงานต่างด้าวมาขึ้นทะเบียนในอาชีพที่อนุญาต แต่กลับพาไปทำงานในอาชีพที่ไม่อนุญาต

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ สรุปได้ดังต่อไปนี้

ศึกษาและทบทวนข้อกำหนดในการกำหนดการประกอบอาชีพของแรงงานต่างด้าวที่ทำได้ หรือมีความขาดแคลนจากเดิมที่กำหนดไว้ 39 อาชีพ แต่ในปัจจุบันมีการจ้างงานแรงงานต่างด้าวใน

หลากหลายสาขาอาชีพมากขึ้น เช่น พนักงานหน้าร้านเสริมสวย พนักงานบริการในสถานบริการ น้ำมัน ซึ่งอาจจะมีการขยายขอบเขตการประกอบอาชีพให้มากขึ้นเพื่อรองรับการขาดแคลนแรงงานในสาขาต่างๆ

- ผลกระทบต่อองค์กรของท่าน จากมาตรการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวของรัฐบาลไทย ควรแก้ไขปัญหาอย่างไร?

- เจ้าหน้าที่จัดหางานจังหวัด

ต้องการให้รัฐบาลมีการปรับ โครงสร้างระบบบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวทั้งหมด เพราะจะสามารถทราบจำนวนของแรงงานต่างด้าว ความต้องการการจ้างงาน ที่แน่นอนได้

- เจ้าหน้าที่สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด

ควรมีการบูรณาการทำงานของเจ้าหน้าที่หลายๆ กระทรวงร่วมกัน เนื่องจากที่ผ่านมา มีระบบการทำงานคือ ต่างคน ต่างทำงาน โดยความเข้าใจของเจ้าหน้าที่รัฐบางคนยังมีความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับในเรื่องแรงงานต่างด้าวนี้อยู่

- เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง

นโยบายด้านแรงงานต่างด้าวของไทย ในอดีตถึงปัจจุบัน มีการปรับเปลี่ยนนโยบายมาตลอด ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่หรือผู้ปฏิบัติงานด้านแรงงานต่างด้าว ยังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนกันเอง แม้แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจบางคน ยังต้องโทรมาสอบถาม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องแรงงานต่างด้าว ทั้งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจเองน่าจะเป็นผู้ที่เข้าใจข้อมูลให้มาก

- เจ้าหน้าที่ UNHCR

ปัจจุบันนี้ ยังไม่ค่อยแน่ใจในเรื่องของนโยบายในด้านแรงงานต่างด้าวมักนัก เนื่องจาก การทำงานหน้าที่ในด้านนี้ ส่วนใหญ่เป็นการให้ความช่วยเหลือในด้านสิทธิมนุษยชน การแพทย์ สาธารณสุข คือเป็นการให้ความช่วยเหลือในด้านความเป็นมนุษย์ โดยปัญหาหลักๆ ต้องการให้มีการกำหนดนโยบายให้แน่นอน มีความครอบคลุม และมีประโยชน์ต่อประเทศและแรงงานต่างด้าวอย่างแท้จริง

ในส่วนของประเด็นนี้ สามารถสรุปผู้ให้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในด้านแรงงานต่างด้าว คือ ควรมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับปรับ โครงสร้างระบบบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวให้มีระบบมากขึ้นและมีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังจึงให้มีความสอดคล้องกับการพัฒนาแรงงานไทยในอนาคตมากขึ้น อย่างเช่นการจัดระเบียบใหม่ในเรื่องของอาชีพ พื้นที่ที่จะจ้างแรงงานต่างด้าวใหม่ทั้งหมด โดยอาจมีการศึกษาวิจัยเรื่องเหล่านี้ให้ครอบคลุมทั่วประเทศ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของการจ้างแรงงานต่างด้าวทดแทนคนไทยที่ขาดแคลนในแต่ละสาขาอาชีพ

และพื้นที่ให้ชัดเจน เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวตามสาขาอาชีพที่จำเป็นจริงๆ

- การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้เป็นเช่นไร ควรแก้ไขปัญหายังไง?

ประเด็นนี้ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยสามารถสรุปคำให้สัมภาษณ์ได้ดังนี้

1. การทำงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวยังขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน เพราะมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

2. ปัญหาเกี่ยวกับการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งจัดเก็บข้อมูลคนต่างด้าวได้แก่ กรมการปกครอง สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง กระทรวงแรงงาน กระทรวงสาธารณสุข กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงศึกษาธิการ แต่ละหน่วยจัดเก็บข้อมูลไว้เฉพาะหน่วยงานของตนไม่มีการเชื่อมโยงข้อมูลอย่างบูรณาการร่วมกัน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทำให้มีปัญหาการตรวจสอบติดตามและควบคุมแรงงานต่างด้าว

สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหานี้ สรุปได้ดังต่อไปนี้

ควรพิจารณากำหนดแผนงานนโยบายรวมถึงมาตรการการแก้ไขปัญหามีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบดูแลงานแรงงานต่างด้าวร่วมกัน ควรบูรณาการการทำงานเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับปัญหาการหลั่งไหลของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามายังประเทศไทย

คำถามที่ 11 ตามความเห็นของท่าน มาตรการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวของรัฐบาลไทยเหมาะสมและเป็นธรรม สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนและสิทธิแรงงานหรือไม่ และควรแก้ไขปัญหายังไง?

ตารางที่ 19 ความเห็นเกี่ยวกับมาตรการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวของรัฐบาลไทย

มาตรการมีความเหมาะสม เป็นธรรม สอดคล้องกับหลัก สิทธิมนุษยชนและสิทธิ แรงงานหรือไม่	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
เจ้าหน้าที่จัดหางาน	✓	-
เจ้าหน้าที่สวัสดิการฯ	✓	-
เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้า เมือง	✓	-
เจ้าหน้าที่ UNHCR	-	✓

- เจ้าหน้าที่จัดหางานจังหวัด

เห็นว่า นโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าวของรัฐบาลไทย มีความเหมาะสม เพราะบางครั้ง มีการจับกุมแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมาย แต่ก็ไม่ได้ทำความรุนแรงให้แรงงานเหล่านั้น อีกทั้งยังให้การสนับสนุนด้านอาหาร น้ำดื่ม และที่พักผ่อนนอกประเทศไป

- เจ้าหน้าที่สวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด

เห็นว่ามีความเหมาะสมดี เพราะเท่าที่เห็นมาเวลาออกตรวจ ซึ่งได้ชี้แจงในด้านอาชีวอนามัย ให้แก่สถานประกอบการ ก็จะมีการพูดคุยกับนายจ้าง ซึ่งนายจ้างและลูกจ้างแรงงานต่างด้าว มีการทำงาน อย่างถ้อยทีถ้อยอาศัยกัน มีการอาศัยอยู่ด้วยกันเหมือนพี่น้อง หรือญาติ เช่น แรงงานต่างด้าวขาดเหลืออะไร นายจ้างก็จะให้ความช่วยเหลือตลอดๆ อยู่แล้ว

- เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง

เห็นว่า แรงงานต่างด้าวที่ทำงานในอำเภอเมืองแม่ฮ่องสอน มีความรักใคร่กลมเกลียวกับคนแม่ฮ่องสอนอยู่แล้ว เพราะคนแม่ฮ่องสอนส่วนใหญ่ก็เป็นคนไทยใหญ่ และใช้ภาษาไทยใหญ่ นายจ้างบางคนก็เป็นคนแม่ฮ่องสอน การที่จะเห็นภาพระหว่าง นายจ้างและแรงงานต่างด้าวทะเลาะกัน หรือการที่จะมีการฟ้องร้องกัน นั้น ไม่เคยพบเห็นมาก่อน ฉะนั้นมาตรการ นโยบายของรัฐบาลไทย ได้เอื้ออำนวยให้แก่นายจ้างและลูกจ้างแรงงานต่างด้าวเหมาะสมดี

- เจ้าหน้าที่ UNHCR

เห็นว่ายังไม่ความไม่เหมาะสม เนื่องจาก องค์การ UNHCR ได้ให้ความช่วยเหลือ ค้ำครองผู้ลี้ภัยชาวพม่าในจังหวัดแม่ฮ่องสอน แต่มีแนวโน้มว่าประเด็นนี้ จะไม่ได้รับความสำคัญในระดับประเทศและนโยบายเกี่ยวกับผู้ลี้ภัยในประเทศไทยได้รับผลกระทบจากความมั่นคงของชาติ อีกทั้งยังมีความไม่ชัดเจนในเรื่องการให้ความคุ้มครองของประเทศไทย จะเห็นได้ชัดจากการกักขังและปริมาณพื้นที่สำหรับผู้ลี้ภัยและผู้ขอลี้ภัยในเมืองแม่ฮ่องสอนที่มีจำนวนลดลง

สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาคือ

1. รัฐบาลไทยต้องงดเว้นการละเมิดในสิทธิขั้นพื้นฐานของแรงงานต่างด้าวเช่น สิทธิในชีวิต เนื้อตัว ร่างกาย และการลงโทษ โดยปราศจากสิทธิและเสรีภาพ รวมถึงการส่งเสริมสิทธิในคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับแรงงานต่างด้าว
2. การแก้ไขปัญหาในระดับระหว่างประเทศควรเป็นหน้าที่ร่วมกันของทั้งรัฐไทย และองค์การระหว่างประเทศอย่างสหประชาชาติ รวมถึงองค์การในระดับภูมิภาค เช่น อาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การบูรณาการของรัฐต่างๆ ที่เผชิญปัญหานี้ร่วมกัน เช่น สปป.ลาว กัมพูชา และพม่า ที่ต้องแสวงหาทรัพยากรและมาตรการต่างๆ มาส่งเสริมคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ของแรงงานต่างด้าวที่อพยพมา เพื่อหาหนทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

คำถามที่ 12 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในส่วนของประเด็นนี้ มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม โดยสรุปได้ดังนี้

1. การแก้ไขปัญหาแรงงานต่างด้าวผิดกฎหมาย ต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย ทั้งฝ่ายรัฐ ฝ่ายนายจ้าง และแรงงานต่างด้าว ทุกฝ่ายต้องร่วมกันปฏิบัติให้ถูกต้องตามกฎหมาย
2. รัฐหรือผู้บริหารระดับสูงควรมีนโยบายและมาตรการควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างยั่งยืน เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎหมายและนโยบายเป็นไปอย่างเข้มงวด เช่น เรื่องค่าแรงค่าตอบแทน สิทธิในการทำงาน รวมถึงสวัสดิการการทำงาน เป็นต้น